Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo dėl reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, ir 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1896/2006, nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą

(COM(2013) 794 final – 2013/0403 (COD))

(2014/C 226/08)

Pranešėja **Reine-Claude Mader**

Europos Parlamentas, 2013 m. gruodžio 9 d., ir Taryba, 2013 m. gruodžio 16 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo dėl reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, ir 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1896/2006, nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą

COM(2013) 794 final – 2013/0403 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. kovo 11 d. priėmė savo nuomonę.

497-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. kovo 25–26 d. (kovo 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 128 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 1 susilaikius.

1. **Išvados ir rekomendacijos**

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) labai gerai susipažino su pasiūlymu dėl reglamento, kuris turėtų pagerinti galimybes kreiptis į teismą dėl tarpvalstybinių ieškinių ir tokiu būdu prisidėti prie tarpvalstybinės prekybos plėtros.

1.2 Komitetas pritaria procedūros taikymo srities išplėtimui padidinant ieškinio sumą iki 10 000 EUR ir išplečiant „tarpvalstybinių ieškinių“ sąvoką, kadangi tai atveria didesnę veiksmų laisvę vartotojams ir MVĮ pasinaudoti teismine procedūra.

1.3 EESRK pritaria pasiūlyme dėl reglamento nustatytiems procedūros žyminių mokesčių apribojimams, kadangi būtent šie mokesčiai tampa pagrindine kliūtimi vartotojams ir mažosioms įmonėms priimti sprendimą pradėti procedūrą. Vis dėlto rekomenduoja aiškiai apibrėžti sąvoką „žyminiai mokesčiai“, kad siūloma priemonė būtų veiksminga.

1.4 Teigiamai vertina tai, kad reglamente ir toliau numatyta priimtus sprendimus vykdyti be tarpinės egzekvatūros procedūros.

1.5 Kaip ir maksimalios ieškinio sumos padidinimo klausimu, EESRK mano, kad Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūros sėkmę lems su ja susijusių veiksmų supaprastinimas ir jų nesudėtingumas.

1.6 Komitetas atkreipia dėmesį į Komisijos norą skatinti naudoti naujas technologijas, nors tokia politika ir skiriasi nuo nusistovėjusios praktikos ir paveiks teismų darbą; be to, panašu, kad ją taikyti visuose smulkius ieškinius nagrinėjančiuose teismuose dar būtų sunku.

1.7 EESRK vis dėlto mano, kad reikia remti šalių veiksmus supaprastinančius būdus ir priemones, tačiau jais neturėtų būti pažeidžiama šalių teisė į gynybą ir pagrindiniai civilinio proceso teisės principai, pripažįstami visose valstybėse narėse. EESRK pabrėžia, kad naujos technologijos bus naudojamos tik su šalių sutikimu ir teigiamai vertina šį sprendimą.

1.8 EESRK kelia klausimą, kokios teisminės priemonės bus galimos taikant ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūros reglamentą.

1.9 EESRK taip pat pabrėžia, kad būtina užtikrinti elektroninėmis ryšio priemonėmis perduodamos su teismine procedūra susijusios informacijos saugumą ir konfidencialumą.

1.10 Kadangi advokatų atstovavimas yra neprivalomas, Komitetas pabrėžia būtinybę numatyti teikti pagalbą vartotojams ir mažoms ir vidutinėms įmonėms viso proceso metu, o tai reiškia, kad tokiai pagalbai reikės skirti išteklių, visų pirma finansinių.

1.11 Taigi Komitetas mano, kad šioje srityje patirties turinčios vartotojų asociacijos, europiniai vartotojų centrai ir profesinės federacijos gali būti naudingos teikiant minėtą pagalbą ir informaciją apie ieškinių nagrinėjimo procedūrą.

1.12 EESRK atkreipia dėmesį, kad užsibrėžtą tikslą – palengvinti ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą – bus galima pasiekti tik tuo atveju, jei įvairūs susiję subjektai, teismai ar teisininkus rengiančios įstaigos skleis atitinkamą informaciją ([1]).

1.13 Komitetas be kita ko mano, kad siekiant procedūros veiksmingumo būtina parengti aiškias ir visiems suprantamas standartines formas. Šalių valstybių oficialios kalbos vartojimas vykdant procedūrą, pavyzdžiui, žodinio nagrinėjimo posėdžiuose, yra viena svarbiausių sąlygų. Šis reikalavimas neturėtų apsiriboti tik formų vertimu, nes iškiltų rizika pažeisti Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 ir 48 straipsniai dėl teisės į teisingą bylos nagrinėjimą ir veiksmingą teisinę gynybą.

1.14 EESRK pabrėžia, kad pastabos dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų naudingos diskusijoms dėl Europos grupinio ieškinio.

2. **Įžanga**

2.1 Komisijos pasiūlymu siekiama priartėti prie piliečių, vartotojų ir MVĮ, t. y. sudaryti jiems geresnes sąlygas kreiptis į teismą ir labiau sustiprinti jų pasitikėjimą, kad jie galėtų naudotis bendrosios rinkos teikiamomis galimybėmis.

2.2 Šis pasiūlymas – tai viena iš antrojoje ES pilietybės ataskaitoje pateiktų 12 konkrečių priemonių, kurių tikslas – padėti Europos piliečiams pasinaudoti savo teisėmis, pavyzdžiui, sprendžiant ginčus dėl pirkinių kitoje valstybėje narėje.

2.3 Europos vartotojų darbotvarkėje ir *Small Business Act* iniciatyvoje taip pat siūloma ši priemonė vartotojų ir MVĮ teisių įgyvendinimui pagerinti.

2.4 Remdamasi patirtimi, įgyta įsigaliojus Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui (EB) Nr. 861/2007 ([2]), kuriuo papildytos įprastos nacionalinės skolų išieškojimo procedūros, ir pasibaigus konsultacijoms, Komisija pasiūlė dar labiau supaprastinti ieškinių nagrinėjimo procedūrą, sumažinti susijusias išlaidas ir ją labiau pritaikyti vartotojų ir MVĮ poreikiams.

2.5 Svarbiausi Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūros, nustatytos Reglamentu (EB) Nr. 861/2007, aspektai:

— ji taikoma tarpvalstybinėms byloms kurių suma neviršija 2 000 EUR ieškinio pateikimo momentu;

— ieškovas turi naudoti A formą ir ją kompetentingam teismui įteikti paštu arba naudojantis kita ryšio priemone, leidžiama valstybėje narėje, kurioje pradėta ieškinio nagrinėjimo procedūra;

— formoje pateikiami įrodymai ir, prireikus, juos patvirtinantys dokumentai;

— tai iš esmės rašytinė procedūra, išskyrus atvejus, jei teisėjas nusprendžia kitaip;

— šalių atstovavimas yra galimas, tačiau neprivalomas;

— teoriškai teismas turi priimti sprendimą per 30 dienų, po to, kai apklausė šalis žodinio nagrinėjimo posėdyje arba gavo visą sprendimui priimti reikalingą informaciją.

2.6 Priimtas teismo sprendimas yra vykdytinas ir pripažįstamas kitoje valstybėje narėje. Atitinkamas teismas be papildomo mokesčio ir vienai šalių paprašius turi išduoti sprendimą patvirtinančią pažymą.

([1]) Universitetai, advokatų rengimo centrai, teisės mokyklos ir pan.

([2]) 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą (OL L 199, 2007 7 31, p. 1).

2.6.1 Kaip ir buvo numatyta 2007 m. reglamente, iki 2014 m. sausio 1 d. Komisija atliko įvertinimą ir nurodė, kad pirmieji rezultatai yra teikiantys vilčių, kadangi jos paskaičiavimais, taikant šią procedūrą bylinėjimosi išlaidos sumažėtų 40 proc., jų trukmė – nuo dviejų metų iki vidutiniškai 5 mėnesių ([3]).

2.7 Nepaisant šių rezultatų, Komisija nusprendė, kad procedūra būtų dar veiksmingesnė, jei būtų padidinta maksimali ieškinio suma, kad šia procedūra galėtų naudotis ir MVĮ.

3. **Komisijos pasiūlymas**

3.1 Komisija siūlo du didelius priemonių paketus: išimtinai teisines priemones ir praktines priemones, tačiau bendras visų priemonių tikslas – sumažinti bylinėjimosi išlaidas.

3.2 Teisinės priemonės

3.2.1 Pirma priemonė – padidinti maksimalią ieškinio sumą nuo 2 000 iki 10 000 EUR, kad MVĮ taip pat galėtų pasinaudoti šia neprivaloma ieškinių nagrinėjimo procedūra.

3.2.2 Antroji priemonė – išplėsti sąvoką „tarpvalstybinis ginčas“, kad reglamentas galėtų būti taikomas visiems tarpvalstybiniams ieškiniams, įskaitant ir pateiktus trečiųjų šalių piliečių.

3.3 Praktinės priemonės

3.3.1 Siekiant sumažinti išlaidas Komisija siūlo dokumentus įteikti elektroninėmis ryšio priemonėmis, per žodinį nagrinėjimą naudotis vaizdo konferencijomis arba telekonferencijomis.

3.3.2 Komisija taip pat numato leistiną maksimalų 10 proc. ieškinio sumos sudarantį žyminį mokestį ir minimalų ne didesnį kaip 35 EUR mokestį; šį mokestį galima sumokėti banko pavedimu, kredito ar debeto kortelėmis mokėjimo internetu sistemose.

4. **Bendros pastabos dėl pasiūlymo**

4.1 EESRK mano, kad pasiūlymas yra reikalingas, tačiau norint, kad ieškinių nagrinėjimo procedūra būtų tikrai veiksminga, ji turi būti aiški ir skaidri. Todėl formos turi būti parengtos taip, kad jomis galėtų naudotis visi suinteresuotieji asmenys.

4.1.1 Be to, su numatyta priemone turi būti supažindinti teisės subjektai ir teismai. Šiuo požiūriu EESRK primena, kad Europos teisminio tinklo civilinėse ir komercinėse bylose parengtas informacinis leidinys apie mokėjimo įsakymo procedūrą ir ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą teismams buvo išplatintas pavėluotai ([4]).

4.1.2 Skatinti naudoti elektronines ryšio priemones, taip pat įteikiant dokumentus, įpareigoti teismus per žodinį nagrinėjimą naudotis vaizdo konferencijomis, išskyrus atvejus, kai viena iš šalių tam nepritaria ([5]) – tai veiksmai, kuriais nukrypstama nuo įsitvirtinusios praktikos. Tokia veiksmų praktika turės įtakos teismų veikimui. Todėl būtina numatyti techninę pagalbą teisės subjektams, juo labiau kad ieškinio nagrinėjimo procedūra gali būti vykdoma nesinaudojant advokato paslaugomis.

4.2 Iš esmės pati svarbiausia priemonė – padidinti maksimalią ieškinio sumą nuo 2 000 iki 10 000 EUR.

4.2.1 Šis pakeitimas yra visų pirma naudingas tuo, kad procedūra galės naudotis MVĮ, kurių ieškiniai Komisijos pateiktais duomenimis šiuo metu sudaro 20 proc. visų ieškinių; tai patvirtina poveikio vertinimas, atliktas remiantis atsakymais, kuriuos pateikė, EESRK nuomone, pernelyg maža dalyvių grupė.

4.2.2 Komitetas pritaria iki 10 000 EUR padidintai maksimaliai ieškinio sumai, tačiau mano, kad ji galėtų būti padidina atsižvelgiant į vidutinę vartotojų ieškinių sumą.

4.3 Siekiamas tikslas – atgaivinti ir suaktyvinti prekybą vidaus rinkoje ir pagerinti teisingumo sistemos veiksmingumą. EESRK kelia klausimą, kokios teisminės priemonės bus galimos taikant ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūros reglamentą.

([3]) Poveikio vertinimo 3.2 punktas.

([4]) Gairės piliečiams „Tarpvalstybinis civilinis procesas Europos Sąjungoje“.

([5]) Žr. pasiūlymo dėl reglamento 8 straipsnį.

4.4 Komitetas teigiamai vertina šį tikslą, tačiau atkreipia dėmesį į gausius nacionalinius skirtumus. Jis pabrėžia, kad pasiūlymu siekiama sumažinti „žyminį mokestį“, tačiau mano, kad valstybėse narėse ši sąvoka gali būti aiškinama skirtingai, kaip tai patvirtina e. teisingumo portale pateikti 26 valstybių narių duomenys ir Europos Komisijos užsakymu atliktas tyrimas dėl civilinio proceso išlaidų Europos Sąjungoje ([6]).

4.5 EESRK mano, kad nustatyta 10 proc. bylinėjimosi išlaidų maksimali sumą yra didelė. Tai gali turėti neigiamų pasekmių valstybėse narėse, kuriose bylinėjimosi išlaidos nepasiekia šios sumos.

4.6 Pasiūlyme padidinta ieškinio suma ir išplėsta „tarpvalstybinio ginčo“ sąvoka patvirtina, kad teisės aktu norima parodyti piliečiams ir MVĮ, kad ES svarbūs jiems rūpimi klausimai ir ji stengiasi juos spręsti.

4.7 Pasiūlyme taip pat atsižvelgiama į 2013 m. balandžio mėn. paskelbtus Eurobarometro apklausos rezultatus, pagal kuriuos 45 proc. apklausoje dalyvavusių įmonių pareiškė, kad jos nesikreipė į teismą dėl ieškinio sumai neproporcingo žyminio mokesčio.

4.8 Dėl siūlomos peržiūros taip pat būtina iš dalies keisti Reglamentą EB Nr. 1896/2006 dėl Europos mokėjimo įsakymo procedūros ([7]). Šiame reglamente numatyta, kad jeigu vykdant minėtą procedūrą atsakovas pareiškia prieštaravimą, byla toliau nagrinėjama įprasto civilinio proceso tvarka. Taigi, įsigaliojus Reglamentui EB Nr. 861/2007, šis apribojimas nebeturi būti taikomas ieškiniams dėl nedidelių sumų.

4.9 Reglamente (EB) Nr. 1896/2006, kuris jau turėjo būti peržiūrėtas, reikėtų patikslinti, kad tuomet, kai ginčui taikytina Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūra, šią procedūrą gali pasitelkti ir mokėjimo įsakymo procedūros šalis – asmuo arba įmonė – pareiškusi prieštaravimą dėl Europos mokėjimo įsakymo.

4.10 EESRK pabrėžia, kad pastabos dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų naudingos diskusijoms dėl Europos grupinio ieškinio.

5. **Konkrečios pastabos dėl pasiūlymo**

5.1 Pasiūlymas naudotis vaizdo konferencijų sistema yra įdomus, nors šiuo metu dar sunku pradėti ją taikyti visuose smulkius ieškinius nagrinėjančiuose teismuose.

5.2 Ne visi teismai turi interneto svetaines ir naudojasi elektroninėmis ryšio priemonėmis. Vis dar dažnai pasitaiko atvejų, kai asmuo, norėdamas gauti teisminei procedūrai pradėti reikalingas formas, turi nuvykti į teismą, teisminės procedūros ir toliau vykdomos nesinaudojant elektroninėmis priemonėmis. EESRK taip pat pabrėžia, kad būtina užtikrinti elektroninėmis ryšio priemonėmis perduodamos su teismine procedūra susijusios informacijos saugumą ir konfidencialumą.

5.3 Šiuo požiūriu EESRK pabrėžia, kad formos turi būti aiškios ir suprantamos. Taigi, pasiūlyme numatyta pagalba turi būti teikiama kvalifikuotai ir šiam tikslui būtinos nemažos valstybių narių finansinės investicijos turint omenyje sudėtingą laikotarpį.

5.4 Galiausiai, siekiant užtikrinti teisingumo sistemos veiksmingumą svarbiausia išspręsti teisės subjektų informavimo problemą. Iš tiesų, teisės subjektams, visų pirma vartotojams ir MVĮ, turi būti suteikta galimybė gauti patikimą ir nepriklausomą informaciją, kad galėtų priimti sprendimą dėl tolesnių veiksmų žinodami visas aplinkybes.

5.5 Patyrusios vartotojų asociacijos, europiniai vartotojų centrai ir profesinės federacijos turi atlikti labai svarbų vaidmenį užtikrinant kokybišką informaciją.

5.6 Pavyzdžiui, Europos teisminio įgyvendinimo (EJE) projektui parengta praktinių dokumentų ir suvestinių, kurie iš esmės skirti antstoliams, tačiau jie gali būti naudingi ir kitais požiūriais, kadangi susiję su galimybe susipažinti su teisės aktais ir naudotis savo teisėmis, nors apie tokį informacijos šaltinį nėra žinoma.

([6]) https://e-justice.europa.eu/; Étude sur la transparence des coûts des procédures judiciaires civiles dans l'UE (Demoulin, Brulard, Barthélémy, Hoche).

([7]) OL L 399, 2006 12 30, p. 1.

5.7 Galiausiai, EESRK pabrėžia, kad būtina užtikrinti šalims galimybę procedūrą vykdyti jų oficialia kalba. Tai yra Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 ir 48 straipsniuose dėl teisės į teisingą bylos nagrinėjimą ir veiksmingą teisinę gynybą apibrėžtas reikalavimas, kuris reiškia ne vien tik paprasčiausią formų vertimą.

2014 m. kovo 25 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas
Henri MALOSSE